

KOMPENDIUM PRAWNO – KARNYCH ASPEKTÓW PATOLOGICZNYCH ZJAWISK MOGĄCYCH WYSTĘPOWAĆ W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH ORAZ PRAWNYCH SPOSOBÓW REAKCJI NA WYSTĘPUJĄCE ZAGROŻENIA.

I. ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ ZE WZGLĘDU NA WIEK SPRAWCY (art. 10 kk) ORAZ DEFINICJE PODSTAWOWYCH POJĘĆ Z ZAKRESU PRAWA KARNEGO

Na zasadach określonych w **Kodeksie Karnym** (jak osoba dorosła) odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.

Jak dorosły może odpowiadać również nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się (przykładowo):

- zabójstwa (art. 148§1,2 lub 3 kk),
- spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156§1 lub 3 kk),
- sprowadzenia zdarzenia, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób lub mieniu w znaczących rozmiarach, np. pożaru, zaważenia się budowli, eksplozji materiałów wybuchowych (art. 163§1 lub 3 kk),
- sprowadzenia katastrofy w ruchu (art. 173§1 lub 3 kk),
- zgwałcenia wspólnie z inną osobą (art. 197§3 kk),

oraz rozboju (art. 280 kk), jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu 17 lat, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

Nieletni, który dopuścił się czynu karalnego po ukończeniu lat 13, ale nie ukończył lat 17 odpowiada na podstawie **Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109)**.

Czyn to zewnętrzne zachowanie człowieka zależne od jego woli.

Czyn zabroniony to zachowanie człowieka o znamionach określonych w ustawie karnej (art. 115§1 kk).

Przestępstwo to czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, bezprawny, zawiniony, cechujący się społeczną szkodliwością większą niż znikoma (art. 1 kk).

Przy ocenie **społecznej szkodliwości czynu** bierze się pod uwagę: rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. (art. 115§2 kk).

Czyny karalne są to przestępstwa oraz niektóre wykroczenia, takie jak np. rzucanie kamieniami lub innymi przedmiotami w pojazd mechaniczny będący w ruchu (art. 76 kw), kradzież rzeczy o wartości do 250 zł (art. 119 kw), zniszczenie mienia, jeżeli szkoda nie przekracza 250 zł (art. 124 kw). Definicję czynu karalnego zawiera art. 1§2 pkt 2 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Występek o charakterze chuligańskim jest to występki polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na cześć lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błahego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego (art. 115§21 kk obowiązujący od dnia 12 marca 2007r.).

Czyn zabroniony jest popełniony **umyślnie**, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, tj. chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia na to się godzi (art. 9§1 kk).

Czyn zabroniony jest popełniony **nieumyślnie**, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć (art. 9§2 kk).

Odpowiada za **sprawstwo** nie tylko ten, kto wykonuje czyn zabroniony sam albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, ale także ten, kto kieruje wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę lub wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie, poleca jej wykonanie takiego czynu (art. 18§1 kk).

Odpowiada za **podżeganie**, kto chcąc aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, nakłania ją do tego (art. 18§2 kk).

Odpowiada za **pomocnictwo**, kto w zamiarze, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, swoim zachowaniem ułatwia jego popełnienie, w szczególności dostarczając narzędzie, środek przewozu, udzielając rady lub informacji; odpowiada za pomocnictwo także ten, kto wbrew prawemu, szczególnemu obowiązkowi niedopuszczenia do popełnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem ułatwia innej osobie jego popełnienie (art. 18§3 kk).

Odpowiada za **usiłowanie**, kto w zamiarze popełnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem bezpośrednio zmierza do jego dokonania, które jednak nie następuje (art. 13§1 kk).

II. NAJCZĘŚCIEJ SPOTYKANE TYPY PRZESTĘPSTW, KTÓRE MOGĄ ZOSTAĆ POPEŁNIONE PRZEZ UCZNIÓW, NA TERENIE SZKOŁY LUB W JEJ POBLIŻU

Typ przestępstwa, kwalifikacja	Jakie rodzaje zachowań mogą realizować znamiona przestępstwa, uwagi	Tryb ścigania
Umysłne spowodowanie naruszenia czynności ciała lub rozstroju zdrowia – art. 157§1 albo §2 kk	Każde umyślne zachowanie prowadzące do opisanego skutku jak: bicie, kopanie, uderzanie przedmiotami i inne, jak również zachowanie polegające na zachęcaniu innych do podejmowania takich działań (podżeganie) lub udzielanie pomocy poprzez dostarczanie narzędzia, udzielanie rady lub informacji (pomocnictwo), w grę może również wchodzić o usiłowanie, czyli zmierzanie do dokonania, które z różnych przyczyn nie następuje. Uwagi co do poszczególnych form stadialnych (usiłowanie) bądź zjawiskowych (pomocnictwo, podżeganie) odnoszą się również do innych typów przestępstw.	Z urzędu, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwał dłużej niż 7 dni, a z oskarżenia prywatnego* jeżeli do dni 7
Udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszkodzenia ciała lub uszkodzenia ciała na okres powyżej dni 7 – art. 158§1 kk.	Chodzi o sytuacje, w których dwie lub więcej osób atakuje inną lub inne osoby albo co najmniej trzy osoby atakują się wzajemnie narażając przez to na powstanie opisanego skutku; nie jest konieczne spowodowanie obrażeń ciała – wystarczy wywołanie stanu narażenia na powstanie opisanego skutku. Kwalifikowaną postacią przestępstwa przewiduje art. 159 kk – używanie noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu.	Z urzędu
Umysłne narażenie człowieka na bezpośrednie narażenie utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu – art. 160§1 kk	Może tu chodzić o takie sytuacje jak np. zrzucanie z okien ciężkich przedmiotów pod nogi przechodniów.	Z urzędu
Rozprzestrzenienie substancji trujących, duszących lub parzących – art. 163§1 kk	Jeżeli zdarzenie takie zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób, sprawca odpowiada za przestępstwo. Chodzi tu o często spotykane sytuacje polegające na rozpylaniu gazu łzawiącego lub innego środka chemicznego w szkole.	Z urzędu
Znieważanie innej osoby w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do tej osoby dotarła – art. 216§1 kk	Wszelkie zachowania w relacjach pomiędzy uczniami, a także pomiędzy uczniami a nauczycielami, werbalne, a także wyrażane w formie pisemnej bądź gestów, zawierające treści lub zwroty obelżywe, niekoniecznie wulgarne, ale godzące w cześć i godność danej osoby, mające na celu jej obrażenie, poniżenie. Nie każda „agresja słowna” jest znieważeniem.	Z oskarżenia prywatnego*
Uderzenie człowieka albo naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób – art. 217§1 kk	Umysłne uderzenie, popchnięcie, kopnięcie, szarpanie, oblanie płynem, spoliczkowanie, szarpnięcie za ucho, oplucie itp. Nie jest konieczne spowodowanie jakiegokolwiek dolegliwości fizycznej. Jeżeli nastąpiły obrażenia ciała, czyn kwalifikuje się z art. 157 kk (w zależności od skutku)	Z oskarżenia prywatnego*
Groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa – art. 190§1 kk	Chodzi tu o groźenie popełnieniem jakiegokolwiek przestępstwa – ściganego z urzędu, np. groźenie zabiciem, pobiciem czy nawet ściganego z oskarżenia prywatnego, np. groźenie naruszeniem nietykalności, o ile groźba taka wywołuje w zagrożonym stan uzasadnionej obawy, że zostanie ona spełniona. Groźenie podłożeniem bomby może być kwalifikowane z tego przepisu albo z art. 191§1 kk jeżeli ma na celu np. zmuszenie do zaprzestania prowadzenia w danym dniu zajęć dydaktycznych.	Z urzędu, na wniosek pokrzywdzonego
Stosowanie wobec innej osoby przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia jej do określonego działania zaniechania lub znoszenia – art. 191§1 kk	Przestępstwo polega na stosowaniu wobec innej osoby przemocy, groźby popełnienia jakiegokolwiek przestępstwa lub groźby np. rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej, w określonym celu – zmuszenia do działania (np. zmuszanie groźbą pobicia do robienia tzw. pompek, do świadczenia określonych usług starszym kolegom, itp.), zaniechania lub znoszenia. W przypadku, gdy opisane wyżej zachowanie zmierza do odzyskania pożyczonej uprzednio rzeczy (np. pieniędzy) w grę może wchodzić odpowiedzialność za przestępstwo z art. 191§2 (wymuszenie zwrotu wiarytelności). Jeżeli zachowanie ma na celu doprowadzenie innej osoby do rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem, mamy do czynienia z przestępstwem wymuszenia rozbójniczego – art. 282 kk, o czym dalej	Z urzędu
Zabór cudzej rzeczy ruchomej celem przywłaszczenia (kradzież) – art. 278§1 kk	Jeżeli wartość rzeczy przekracza 250 zł czyn stanowi przestępstwo, jeżeli mniej – wykroczenie. Szczególną postacią kradzieży, zagrożoną surowszą karą, jest kradzież z włamaniem – art. 279§1 kk.	Z urzędu
Rozbój (napad rabunkowy) – art. 280§1 kk	Odpowiedzialności za to przestępstwo podlega każdy, kto kradnie używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, bez względu na wartość przedmiotu, który został bądź miał zostać zabrany. Nawet zabranie lub usiłowanie zabrania kilkudziesięciu groszy pod groźbą pobicia wyczerpuje znamiona rozbójcu, który zagrożony jest karą pozbawienia wolności do lat 12.	Z urzędu
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	Odpowiedzialności za to przestępstwo podlega każdy, kto w celu utrzymania się w posiadaniu zabranej rzeczy, bezpośrednio po dokonaniu kradzieży używa przemocy wobec osoby lub grozi natychmiastowym jej użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, bez względu na wartość przedmiotu, który został zabrany.	Z urzędu

Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk	Odpowiedzialności za to przestępstwo, zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 10, podlega każdy, kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym. Znamiona wymuszenia rozbójniczego wyczerpuje np. zachowanie polegające na zmuszaniu groźbą pobicia do przekazywania nawet niewielkich kwot pieniężnych.	Z urzędu
Umyślne zniszczenie, uszkodzenie lub uczynienie niezdatną do użytku cudzej rzeczy – art. 288§1 kk	Jeżeli wartość szkody przekracza 250 zł czyn stanowi przestępstwo, jeżeli mniej – wykroczenie. Znamiona tego przestępstwa mogą wyczerpywać np. wszelkie akty wandalizmu na terenie szkoły jak niszczenie sprzętu, malowanie graffiti bez zgody szkoły, itp.	Z urzędu, na wniosek pokrzywdzonego
Znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan fizyczny lub psychiczny – art. 207§1 kk	Może tu chodzić o rozmaite zachowania, które traktowane z osobną mogą wyczerpywać znamiona znieważania bądź naruszania nietykalności cielesnej, o ile sprawca ma wyraźną przewagę nad ofiarą, która nie może mu się przeciwstawić lub może uczynić to tylko w niewielkim stopniu. Znamiona mogą być wyczerpane, jeżeli zachowanie sprawcy, zazwyczaj rozciągnięte w czasie, ukierunkowane jest na dokuczenie pokrzywdzonemu, poniżenie go, wyrządzenie mu dolegliwości fizycznych bądź psychicznych ponad pewną miarę. Zachowania te mogą być zauważalne szczególnie w relacjach: starsi uczniowie – młodsi uczniowie (tzw. „fala”), a czasami nawet w relacji nauczyciel – uczeń. Kwalifikowanie formy tego przestępstwa to znęcanie ze szczególnym okrucieństwem – art. 207§2 kk oraz znęcanie, którego następstwem było targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie – art. 207§3 kk.	Z urzędu
Doprowadzenie przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem do obcowania płciowego lub doprowadzenie do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności – art. 197§1 i 2 kk	Kwalifikowane formy przestępstwa zgwałcenia, zagrożone odpowiednio surowszymi karami, to zgwałcenie wspólnie z inną osobą – art. 197§3 kk oraz zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem – art. 197§4 kk.	Z urzędu na wniosek pokrzywdzonego
Obcowanie płciowe z małoletnim poniżej 15 lat lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania – art. 200§1 kk	Czyn taki stanowi czyn karalny (przestępstwo) nawet wówczas, gdy pomiędzy sprawcą a pokrzywdzonym istnieje mała różnica wieku (np. 16 i 14 lat) i nawet wtedy, gdy istnieje pomiędzy nimi więź uczuciowa. Ocena takich okoliczności należy do sądu (lub prokuratora). Każdy przypadek stwierdzenia, że uczennica mogła zająć w ciąży przed ukończeniem 15 roku życia skutkuje powstaniem obowiązku złożenia zawiadomienia o przestępstwie (czynie karalnym). Przestępstwem – art. 200§2 kk – jest również prezentowanie osobie poniżej 15 lat czynności seksualnej w celu zaspokojenia seksualnego.	Z urzędu
Przestępstwa związane z pornografią – art. 202 kk	Przestępstwami są: <ul style="list-style-type: none"> – publiczne prezentowanie treści pornograficznych w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która sobie tego nie życzy, – prezentowanie osobie poniżej 15 lat treści pornograficznych lub udostępnianie mu przedmiotów mających taki charakter albo rozpowszechnianie takich treści w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi, – nawet samo posiadanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego, związanych z prezentowaniem przemocy lub posługiwanie się zwierzęciem, – utrwalanie treści pornograficznych z udziałem osoby poniżej 15 lat. 	Z urzędu
Przestępstwa związane z prostytucją – art. 204 kk	Samo uprawianie nierządu nie jest karalne, jednakże w razie stwierdzenia takiego przejawu demoralizacji nieletniego, należy zawiadomić o tym sąd rodzinny – art. 4 ust. 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Przestępstwami są natomiast nakłanianie do prostytucji lub ułatwianie jej w celu osiągnięcia korzyści majątkowej oraz czerpanie z uprawiania prostytucji przez inną osobę (odpowiednio surowiej zagrożone, jeżeli osobą wykorzystywaną jest małoletni).	Z urzędu
Posiadanie narkotyków, handel nimi	Posiadanie nawet niewielkiej ilości narkotyków stanowi przestępstwo, podobnie jak handel nimi, wyrabianie, udzielanie innym osobom czy nakłanianie do używania. Należy zwrócić uwagę, że ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii podlegają także niektóre znane leki jak np. relanium, klonazepam, nitrazepam, oksazepam (są to substancje psychotropowe).	Z urzędu
Sprzedaż i podawanie alkoholu nieletnim – art. 43 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi	Przestępstwa te są zagrożone karą grzywny. (Sprzedaż papierosów nieletnim stanowi wykroczenie z art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych).	Z urzędu
Podrabianie i przerabianie dokumentu w celu użycia za autentyczny albo używanie takiego dokumentu jako autentycznego – art. 270§1 kk	Najczęściej chodzi o przerabianie prolongat ważności legitymacji uczniowskich, wklejanie własnych zdjęć do cudzych legitymacji, w grę może wchodzić także przerabianie ocen w dziennikach.	Z urzędu
Prowadzenie pojazdu mechanicznego albo innego pojazdu w stanie nietrzeźwości – art. 178a kk	Przestępstwem jest także prowadzenie roweru w stanie nietrzeźwości na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania.	Z urzędu

* Prokurator na podstawie art. 60 §1 kpk może w każdej sprawie ściganej z oskarżenia prywatnego wszcząć postępowanie z urzędu, jeżeli wymaga tego interes społeczny. Począwszy od dnia 12 marca 2007 r. postępowanie przyspieszone toczyło się będzie w trybie publicznoskargowym także o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, jeżeli miały one charakter chuliżański (art. 517b§2 kpk).

III. OBOWIĄZKI I PRAWA DYREKTORA SZKOŁY W PRZYPADKU UJAWNIENIA PRZESTĘPSTWA (CZYNU KARALNEGO)

Zgodnie z art. 304§2 kpk instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są zobowiązane:

1. niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję,
2. przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Zawiadomienie można złożyć pisemnie lub do protokołu; w sytuacjach nie cierpiących zwłoki należy prokuratora lub policję poinformować telefonicznie.

O wszczęciu, odmowie wszczęcia albo o umorzenie śledztwa zawiadamia się dyrektora (instytucję państwową, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie). Dyrektorowi przysługuje zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa – art. 306§1 kpk. Jeżeli dyrektor nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiony o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa może wnieść zażalenie na bezczynność do prokuratora nadrzędnego albo powołanego do nadzoru nad organem, któremu złożono zawiadomienie – art. 306§3 kpk.

Obowiązek, o jakim mowa w art. 304§2 kpk ma charakter prawny, w związku z czym, **dyrektor szkoły, który nie dopełnia obowiązku zawiadomienia o przestępstwie ściganym z urzędu może odpowiadać za popełnienie przestępstwa z art. 231§1 kk.** Dyrektor szkoły winien w ramach podziału obowiązków, zapewnić sobie przepływ informacji od podległych pracowników, aby zgłoszenie nastąpiło niezwłocznie i doszło do podjęcia niezbędnych czynności. Nauczyciele mianowani i dyplomowani z tytułu naruszenia obowiązków zawartych w art. 6 „Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela” (określonych bardzo generalnie, a sprowadzających się do realizowania podstawowych funkcji szkoły: dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej; wspierania każdego ucznia w jego rozwoju) mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności dyscyplinarnej na podstawie art. 75 wspomnianej ustawy, np. za zaniechanie powiadomienia dyrektora o zdarzeniu wymagającym jego działania określonego w art. 304§2 kpk.

Przestępstwem ściganym z urzędu jest również przestępstwo ścigane na wniosek. Wyjednanie wniosku należy do organów ścigania, a nie do instytucji zawiadamiającej.

Analogiczny obowiązek w odniesieniu do czynów karalnych ściganych z urzędu popełnionych przez nieletnich, którzy przekroczyli 13 rok życia, a nie ukończyli 17, statuuje art. 4 ust. 3 „Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich” – o popełnieniu takich czynów należy zawiadomić sąd rodzinny lub Policję. Jest to również obowiązek prawny, którego niedopełnienie może skutkować odpowiedzialnością z art. 231§1 kk.

W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego prokurator wszczynając postępowanie, jeżeli wymaga tego interes społeczny. Postępowanie toczy się wówczas z urzędu – art. 60§1 i 2 kpk. W celu umożliwienia prokuratorowi dokonania oceny czy interes społeczny wymaga objęcia ściganiem z urzędu zaleca się, aby dyrektor szkoły zawiadomił również o każdej sytuacji, gdy:

- uczeń doznał jakichkolwiek obrażeń ciała (przestępstwo z art. 157§2 kk),
- uczeń został znieważony lub uderzony przez nauczyciela, a także o sytuacji odwrotnej,
- istnieją podstawy do przypuszczeń, że małoletni uczeń jest znieważany przez innych uczniów bądź naruszana jest jego nietykalność cielesna, a zdarzenia te zakłócają jego prawidłowy rozwój psychiczny.

IV. INNE OBOWIĄZKI DYREKTORA SZKOŁY I NAUCZYCIELI

Poza obowiązkami prawnymi opisanymi wyżej art. 4§1 „Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich”, nakłada na każdego obywatela, w tym na dyrektora szkoły i każdego nauczyciela obowiązek społeczny: **„Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.”** Obowiązek ten powinien być realizowany w kontekście ustawy art. 6 „Ustawy z 28 stycznia 1982 Karta Nauczyciela”, który brzmi następująco: „Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą; wspierać każdego ucznia w jego rozwoju oraz dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego. Nauczyciel obowiązany jest kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu

Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka; dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów”.

Dodatkowo art. 572 kpc nakłada na każdego, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązek zawiadomienia o nim sądu opiekuńczego. Dotyczy to w szczególności wszelkich placówek oświatowych, a chodzi o takie sytuacje, gdy placówka ta posiada informacje na przykład o niewłaściwym wykonywaniu władzy rodzicielskiej. Proponuje się, aby w sytuacjach, w których nie doszło do rażącego nadużycia władzy rodzicielskiej, lecz jedynie do mniej poważnych zaniedbań wychowawczych, dyrektorzy szkół informowali o nich bezpośrednio sąd opiekuńczy. Jeżeli jednak dyrektor szkoły posiada wiedzę wskazującą na to, że władza rodzicielska jest rażąco nadużywana lub wykonywana w sposób zakłócający rozwój psychofizyczny dziecka, powinien powiadomić o tym prokuratora rejonowego właściwego z uwagi na miejsce zamieszkania nieletniego. Prokurator rozważy wówczas skierowanie wniosku do sądu o pozbawienie, ograniczenie bądź zawieszenie władzy rodzicielskiej.

Ponadto dyrektor, jak i każdy nauczyciel w granicach przydzielonych mu zadań, odpowiada za bezpieczeństwo ucznia w czasie, gdy pozostaje on pod jego opieką. Zaniechanie właściwego wykonania tego obowiązku może w skrajnych przypadkach skutkować odpowiedzialnością karną z art. 160§2 kk – za narażenie osoby pozostającej pod opieką na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.